

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління

Кафедра Фінансів, банківської справи та страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету економіки і управління

Віталій КАРПЕНКО

2023

СІЛАБУС

Навчальна дисципліна Страхування та фінанси страхових організацій

Освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач(и)	Матвійчук Леся Олексіївна
Профайл викладача	https://fbss.khmnu.edu.ua/matvijchuk-lesya-oleksiyivna/
E-mail викладача(ів)	matviichukl@khmnu.edu.ua
Контактний телефон	
Сторінка дисципліни в ІСУ	https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=8472
Навчальний рік	2022-2023
Консультації	Очні: четвер, 6-я пара, 4-101; онлайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Характеристика дисципліни

Статус дисципліни	Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Форма семестрового контролю		
				Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття					Курсовий проект	Курсова робота	залік	іспит
						Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
О	Д	2	2	5	150	72	36		36		78			+

Анотація дисципліни

Дисципліна «Страхування та фінанси страхових організацій» є однією із фахових дисциплін і займає провідне місце у підготовці фахівців освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». **Пререквізити** – основи фінансової математики та фінансової статистики, фінанси. **Кореквізити** – страхові послуги, фінансовий ринок, фінансово-аналітичні дослідження діяльності інститутів фінансового ринку.

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни. Формування системи знань та компетентностей у страховій галузі.

Завдання дисципліни. З'ясування сутності, функцій, принципів і ролі страхування; висвітлення особливостей організації діяльності страхових компаній, формування капіталу та страхових резервів; дослідження напрямів розвитку страхового ринку та державного регулювання страхової діяльності; вивчення сутності особистого, майнового страхування, страхування відповідальності, перестрахування та співстрахування; набуття вмінь оцінювати фінансову стійкість та платоспроможність страхових компаній.

Очікувані результати навчання

Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: **знати** механізм функціонування страхування; **ідентифікувати** джерела та розуміти методологію, розраховувати показники, що характеризують стан страхового ринку, платоспроможність та фінансову стійкість страхових компаній; **володіти** методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у страховій сфері; **використовувати** професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у страховій сфері діяльності; **застосовувати** набуті знання для управління фінансами страхових організацій та змістовно інтерпретувати отримані результати.

Тематичний і календарний план вивчення дисципліни

№ тижня	Тема лекції*	Тема практичного заняття*	Самостійна робота студентів		
			Зміст	Год.	Література
1	2	3	4	5	6
1	Економічна сутність страхування	Економічна сутність страхування	Опрацювання лекційного матеріалу Т1; опрацювання окремих розділів програми, які не викладаються на лекціях	5	[1; 3 с. 10-30; 4 с. 9-17; 7 с. 10-29; 9 с. 10-22]
2	Економічна сутність страхування	Економічна сутність страхування	Опрацювання лекційного матеріалу Т1; підготовка до практичного заняття	5	[1; 3 с. 10-30; 4 с. 9-17; 7 с. 10-29; 9 с. 10-22]
3	Класифікація страхування	Класифікація страхування	Опрацювання лекційного матеріалу Т2; опрацювання окремих розділів програми, які не викладаються на лекціях;	5	[1; 2; 3 с. 37-41; 4 с. 31-44; 7 с. 30-45; 9 с. 23-30]
4	Страхові ризики	Страхові ризики	Опрацювання лекційного матеріалу Т3; підготовка до практичного заняття; виконання ІДЗ	6	[3 с. 47-55; 4 с. 57-64; 7 с. 51-58, 215-230; 9 с. 31-51]
5	Страховий ринок	Страховий ринок	Опрацювання лекційного матеріалу Т4; опрацювання окремих розділів програми, які не викладаються на лекціях; виконання ІДЗ	6	[3 с. 138-153; 4 с. 72-83, 127-137; 5 с. 93-109; 7 с. 61-156; 9 с. 52-71, 107-116]
6	Страховий ринок	Страховий ринок	Опрацювання лекційного матеріалу Т4; підготовка до практичного заняття	5	[3 с. 138-153; 4 с. 72-83, 127-137; 5 с. 93-109; 7 с. 61-156; 9 с. 52-71, 107-116]
7	Страхова організація	Страхова організація	Опрацювання лекційного матеріалу Т5; опрацювання окремих розділів програми, які не викладаються на лекціях;	5	[3 с. 159-175; 4 с. 93-108; 6 с. 47-55; 7 с. 157-177; 9 с. 97-106]
8	Страхова організація	Страхова організація	Опрацювання лекційного матеріалу Т5; підготовка до практичного заняття; підготовка до контрольної роботи за темами 4-5	6	[1; 3 с. 159-175; 4 с. 93-108; 6 с. 47-55; 7 с. 157-177; 9 с. 97-106]
9	Особисте страхування	Особисте страхування	Опрацювання лекційного матеріалу Т6; підготовка до ТК 1 (Т 1-5); виконання ІДЗ	7	[3 с. 60-78; 4 с. 145-155; 7 с. 232-287; 9 с. 117-132]
10	Майнове страхування	Майнове страхування	Опрацювання лекційного матеріалу Т7; підготовка до практичного заняття	6	[3 с. 78-87; 4 с. 181-192; 7 с. 288-354; 9 с. 133-153]
11	Страховання відповідальності	Страховання відповідальності	Опрацювання лекційного матеріалу Т8; підготовка до контрольної роботи за темами 6-7	5	[3 с. 87-103; 4 с. 217-229; 7 с. 356-437; 9 с. 154-171]

1	2	3	4	5	6
12	Перестраховування та співстраховування	Перестраховування та співстраховування	Опрацювання лекційного матеріалу Т9; підготовка до практичного заняття; підготовка до ТК 2 (Т 6-8);	5	[2; 3 с. 275-296; 4 с. 253-262; 7 с. 47-50; 9 с. 172-184]
13	Грошові надходження страховика	Грошові надходження страховика	Опрацювання лекційного матеріалу Т10; опрацювання окремих розділів програми, які не викладаються на лекціях	5	[6 с. 63-78; 8 с. 36-52]
14	Страхові резерви та їх розміщення	Страхові резерви та їх розміщення	Опрацювання лекційного матеріалу Т11; підготовка до практичного заняття, виконання ІДЗ	7	[1; 3 с. 254-258; 6 с. 85-130; 7 с. 439-463; 8 с. 56-89]
15	Страхові резерви та їх розміщення	Страхові резерви та їх розміщення	Опрацювання лекційного матеріалу Т11; опрацювання окремих розділів програми, які не викладаються на лекціях; виконання ІДЗ	6	[1; 3 с. 254-258; 6 с. 85-130; 7 с. 439-463; 8 с. 56-89]
16	Доходи, витрати та фінансові результати діяльності страховика	Доходи, витрати та фінансові результати діяльності страховика	Опрацювання лекційного матеріалу Т12; підготовка до практичного заняття	5	[3 с. 226-247; 4 с. 279-287; 6 с. 141-155; 8 с. 95-106; 9 с. 185-193]
17	Оподаткування та фінансова звітність страховика	Оподаткування та фінансова звітність страховика	Опрацювання лекційного матеріалу Т13; захист індивідуального домашнього завдання	5	[6 с. 159-187; 8 с. 111-124; 9 с. 193-194]
18	Фінансова стійкість та платоспроможність страховика	Фінансова стійкість та платоспроможність страховика	Опрацювання лекційного матеріалу Т14; підготовка до практичного заняття; підготовка до ТК 2 (Т 9-14)	5	[1; 3 с. 249-268; 4 с. 306-322; 6 с. 191-206; 8 с. 149-165; 9 с. 195-202]

Примітка. * Лекції проводяться щотижня по дві години * Практичні заняття проводяться щотижня по дві години

Політика дисципліни

Організація освітнього процесу з дисципліни відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі та навчальному плану. Студент зобов'язаний відвідувати лекції і практичні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, домашні завдання виконувати відповідно до графіка. Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі і відвітати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до чергової атестації. До практичних занять студент має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. Набутті особою знання з дисципліни або її окремих розділів у неформальній освіті зараховуються відповідно до Положення про порядок перезарахування результатів навчання у ХНУ (вебсайт Університету (<https://khmnu.edu.ua/>): розділ «Нормативні документи», рубрика – «Положення», сторінка – «Положення про організацію освітньої діяльності»).

Критерії оцінювання результатів навчання

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за **чотирибальною** шкалою відповідно до Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих **позитивно** з урахуванням коефіцієнта вагомості і встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. При оцінюванні знань студентів використовуються різні засоби контролю, зокрема: усне опитування; засвоєння теоретичного матеріалу з тем перевіряється тестовим контролем; якість виконання, набуття теоретичних знань і практичних навичок перевіряється шляхом розв'язання задач та захисту індивідуального домашнього завдання. Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: знання теоретичного матеріалу з теми; вміння студента обґрунтувати прийняті рішення та розв'язувати задачі; своєчасне виконання домашніх завдань з теми.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота				Контрольні заходи					Самостійна, робота	Семестровий контроль, іспит
Четвертий семестр										
Усне опитування				Контрольна робота		Тестовий контроль:			Індивідуальне домашнє завдання	Підсумковий контрольний захід
1	2	3	4	T.4-5	T 6-7	T 1-5	T 6-8	T 9-14	1	1
BK*: 0,2				0,1		0,1			0,2	0,4

Оцінювання тестових завдань

Тематичний тест для кожного студента складається з двадцяти п'яти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 25. Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою. Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту, представлена у нижченаведеній таблиці.

Сума балів за тестові завдання	1–13	14–16	17–22	23–25
Оцінка за 4-бальною шкалою	2	3	4	5

На тестування відводиться 30 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. Студент може також пройти тестування і в он-лайн режимі у Модульному середовищі для навчання.

При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ECTS	Інституційна шкала балів	Інституційна оцінка	Критерії оцінювання	
A	4,75-5,00	5	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок.
B	4,25-4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками.
C	3,75-4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками.
D	3,25-3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією.
E	3,00-3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00-2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00-1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни.

Питання для підсумкового контролю з дисципліни

1. Необхідність страхового захисту
2. Суть та принципи страхування
3. Функції страхування
4. Роль страхування в ринковій економіці
5. Класифікація страхування: зміст, наукове та практичне значення
6. Класифікація за об'єктами (галузями) і видами страхувань
7. Класифікація за формами здійснення (обов'язкові і добровільні види страхування)
8. Економічна сутність страхового ризику та його характеристики
9. Класифікація та оцінка ризиків у страхуванні
10. Склад та структура тарифної ставки
11. Поняття страхового ринку, його види, загальна характеристика
12. Структурна будова страхового ринку
13. Стан та перспективи розвитку страхового ринку України
14. Маркетинг у страхуванні
15. Економічна сутність та види страхових компаній
16. Порядок створення та ліцензування страхових компаній
17. Об'єднання страховиків та їхні функції

18. Економічний зміст та класифікація особистого страхування
19. Сутність та специфіка страхування життя
20. Сутність та специфіка страхування від нещасних випадків
21. Медичне страхування та його розвиток в Україні
22. Сутність та специфіка майнового страхування
23. Основні умови та порядок страхування майна юридичних осіб
24. Основні умови та порядок страхування транспортних засобів та вантажів
25. Особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств
26. Сутність та специфіка страхування майна громадян
27. Порівняльна характеристика майнового, особистого страхування та страхування відповідальності
28. Економічна суть, необхідність та особливості страхування відповідальності
29. Сутність та специфіка страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів
30. Економічна сутність та склад доходів страховика
31. Економічна сутність та склад витрат страховика
32. Фінансові результати діяльності страховика
33. Оподаткування страховика
34. Створення і функціонування міжнародної системи страхування «Зелена картка»
35. Фінансова надійність страховика та чинники, що її забезпечують
36. Оцінка платоспроможності страхової організації
37. Економічна сутність, необхідність та значення перестраховання
38. Методи перестраховання
39. Форми проведення перестрахових операцій
40. Страхові резерви та порядок їх формування
41. Сутність та специфіка обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті
42. Порівняльна характеристика каско страхування та страхування цивільної відповідальності власників наземних транспортних засобів
43. Тарифна політика страховика
44. Грошові надходження страховика
45. Звітність страховика
46. Капітал страховика
47. Андеррайтинг у страхуванні
48. Актуарні розрахунки у страхуванні
49. Посередництво в страхуванні
50. Розподіл прибутку страховика

Рекомендована література

Основна література

1. Закон України «Про страхування»: від 07.03.1996 № 85/96-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Закон України «Про страхування»: від 18.11.2021 № 1909-IX. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>.
3. Страхування: навчальний посібник / О.О. Сосновська. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с.
4. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М. Страхування: навч. посіб. Суми: СумДУ, 2020. 350 с.
5. Олійник О.В., Нагаєва Г.О. Страхування: навч. посіб. Харків: Стильна типографія, 2020. 256 с.
6. Хрущ Н. А., Ларіонова К.Л., Матвійчук Л.О. Фінанси страхових організацій : навч. посіб. Хмельницький : ХНУ, 2020. 274 с.
7. Плиса В. Й. Страхування: Підручник, 2-ге вид, виправлене й доповнене. – К: Каравела, 2019. – 512 с.
8. Аберніхіна І. Г., Сокиринська І. Г. Фінанси страхових організацій : навчальний посібник. Дніпро: Пороги, 2019. 198 с.
9. Терещенко Т. Є., Заволока Л. О., Пономарьова О. Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с. (Серія «Бізнес. Економіка. Фінанси»)

Додаткова література

1. Страхування: підручник / Л. М. Горбач, Е. В. Кадебська. - Київ : Кондор, 2018. - 543 с.
2. Доглошає Н. О. Страхування в запитаннях та відповідях : навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2010.– 318 с.
3. Дьячкова Ю. М. Страхування : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2008. 240 с.
4. Матвійчук Л.О., Доценко І.О. Рейтингове оцінювання як інструмент управління ризиками страхової компанії. Економіка і суспільство. 2021. № 26. URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/396/383>
5. Страхування : підручник / керівник авт. кол. і наук. ред. С. С. Осадець – 2-ге вид., перероб. і допов. – Київ : КНЕУ, 2002. – 524 с.
6. Страхування: теорія та практика : навч.-метод. посіб. / Н. М. Внукова, В. І. Успенко, Л. В. Временко [та ін.] ; за заг. ред. проф. Н. М. Внукової. – Харків : Бурун Книга, 2004. – 376 с.
7. Фінанси страхових компаній : навч. посіб. / Н. Г. Нагайчук, О. О. Гончаренко. – Київ : УБС НБУ, 2010. – 527 с.